

SİNEMADA TEMSİL VE GERÇEKLİK

ed. Yalçın Lüleci – F. Neşe Kaplan

Çizgi Yayınları

2021 / 286 sf.

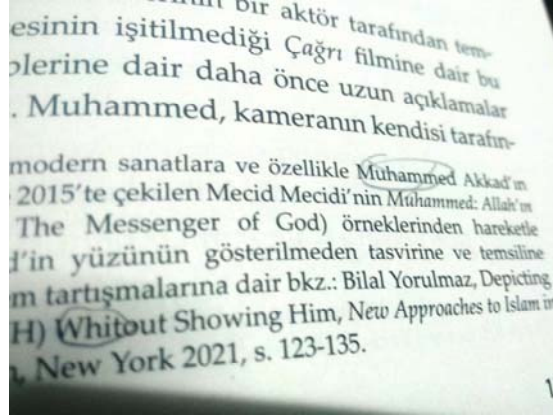
Kitabın temel işlevi, editörleri tarafından, sinemanın temsil ilişkisini bir kavramlar üçgeni çerçevesinde ve örnek filmler üzerinden tartışmak, özellikle de geçmişin ve gerçekliğin bu film metinlerinde nasıl temsil edildiğine dair farklı uzmanlık alanlarının penceresinden nasıl anlaşılıp değerlendirildiğini göstermek olarak açıklanıyor. Üçgenimizi oluşturan kavramlar ne dersiniz: tarih, temsil, gerçeklik.

Epeyce geniş bir perspektifin ardından daraltılmış bir alana işaret ediliyor: Geçmiş yaşam deneyimlerinin tarih yazımında ve filmlerde nasıl işlendiği meselesi film metinlerinin incelenmesiyle ortaya konulacak.

Sosyolojiden antropolojiye uzanan disiplinler arası bir inceleme alanını kullanan yazıların içinde tarihin penceresinden bakılarak yazılanlar sadece üç beş paragraf okuyunca öne çıkıyor, ağırlıklarını duyuruyorlar.

Literatürdeki boşluğu tamamlayabilme ve yaşanan tarihe yeni bir bakış kazandırma girişimi olarak tanımlanan kitap, tarihe farklı açılardan bakılmasına olanak sağlama iddiasında, geçmiş deneyimlerin sinemada temsil edilmiş biçimlerine disiplinler arası çalışmalarla yanıt aradığı iddiasında, temsil ve

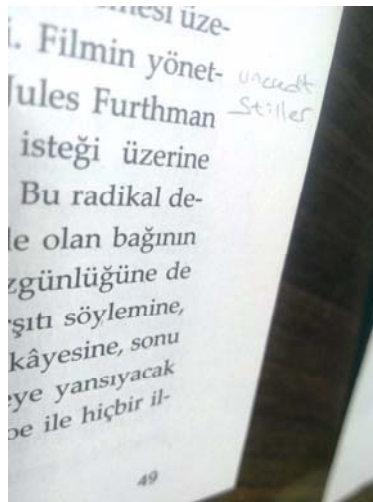
gerçeklik ilişkisini sorguladığı iddiasında ve yine tüm bu iddiaların doğal sonucu olarak sinema çalışmaları literatürüne yeni bir boyut katacağı iddiasında.

Bu iddiaların gerçekleşme durumuna bir göz atalım.

Literatürdeki boşluğu tamamlayabilme söyleminde bile bir sevimlilik var ('geniş bir boşluğu bir nebze olsun doldurmak derdiyle attığımız bir adım' diye okumak isterdim!). Yazıların tümü bu boşluğu doldurma konusunda söz hakkına sahip olabilecek içerik ve derinlikte değil. Bu iddiayı gerçekleştirebilmek için yazarların kendi ilgi ve uzmanlık alanlarının tarihine hâkim olmaları bir ön şart olsa gerek.

Yaşanan tarihe yeni bir bakış kazandırma girişimi, hedef olarak doğru bir yaklaşımın ürünü. Yazılar arasında geçmişten yola çıkıp bugünün nasıl okunabileceği konusunda oluşturulabilecek bir analiz modeli için örnek alınabilecekler var, bunu önemsemeliyiz.

Tarihe farklı açılardan bakılmasına olanak sağlamak konusunda başarı sağlandığı açık, yol alındığı görülüyor. Daha geniş bir alan havuzu kurmak (kölelik, çevre, sağlık, kadın, azgelişmişlik, çalışma hayatı, çocuk) seçenekleri

arttırmayı sağlayacağı için bu hedefe ulaşmakta işe yarayacaktır. (İkinci cildin yolunu mu açıyorum dersiniz?)

Temsil ve gerçeklik ilişkisini sorgulama iddiası oldum olası sorunlu bir noktayı işaret ediyor. Zamanındaki adı böyle konulmuş olsun olmasın, sinema tarihinde handiyse yüz yıllık bir zihin ağrısı bu. İşte tam da bu nedenle film örnekleri üzerinden ancak bir yere kadar yapılabilecek bir sorgulama bu. Buraya görüntü-gerçeklik ve temsil-gerçeklik ilişkisine felsefi boyutta bakan bir yazı ve film analizi yakıştırdı, yakışmaktan da öte kitabı daha sağlam kılardı. Demem o ki *“Tarih yazımının ve sinemanın felsefi anlamda gerçeklik olgusuyla ilişkisi başka bir çalışmanın konusudur ve bu çalışmayı amacının dışına çıkaracaktır.”* dediğiniz anda buradan gelebilecek eleştirilere kapıyı kapatırsınız, zor ve yıpratıcı bir süreçten kendinizi sıyırsınız ama iddialarınızı da öksüz bırakırsınız.

Geçmiş deneyimlerin sinemada temsil ediliş biçimlerine disiplinler arası çalışmalarla yanıt arama hedefi hem stratejik olarak hem de seçilen film örnekleri açısından tatmin edici.

Sinema çalışmaları literatürüne yeni bir boyut katma meselesi tüm bu iddialar gerçek olursa gerçekleşebilecek bir mesele. Motivasyon için kabullenilebilir, okutmak için göz yumulabilir ama yeni boyut katma yetisinin tarihte çok nadir görülen bir durum olduğu gerçeği unutulmamalı. Bu nedenle, özgün bir katkı sözü ne kadar da sevimli olmuş.

Bu tür toplu yazılardan oluşan çok yazarlı kitaplarda işin püf noktasının, derinlikleri birbirinden çok farklı yazıları aynı kefeye koymamak olduğu kanaatindeyim. Çerçevesi çizilmiş sipariş yazılara ağırlık vermek sorunu bir yere kadar çözüyor. Tarihçi ağırlıklı bir yazar havuzu oluşturmak iddiaları gerçeğe taşımak için oldukça önem taşıyor. Yazıları kısa kesmek ve mümkünse ağırlık noktasını sinemaya vermek bazı yazılara hayat verirdi kanısındayım.

Kitabın amaçladığı çerçevede rolünü iyi oynayan, iddiaların pratiğe dökülmesinde en çok desteği veren yazarlar olarak **Ali Özuyar**, **İsmail Taşpınar**, **Mesut AYTEKİN**, **Perihan Taş Öz** ve **Yalçın Lüleci** isimleri öne çıkıyor. Tarih-Temsil-Gerçeklik üçgeninde zihinsel bir yolculuk yapmak istiyorsanız veya yolculukta hangi durakların daha önem taşıdığına karar verip rota belirlemek istiyorsanız bu kitaba uğrayın.

Doğu Şenkoy